

SVEA HOVRÄTT
Miljööverdomstolen
Rotel 0612

DOM
2010-06-01
Stockholm

Mål nr
M 6909-09

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, miljödomstolen, dom 2009-07-31 i mål M 1269-09, se bilaga A

KLAGANDE

1. Annelie Berg, Matrosvägen 2, 544 33 Hjo
2. Uno Berg, Matrosvägen 2, 544 33 Hjo
3. Astrid Berggren, Styrmansvägen 1, 544 33 Hjo
4. Knut Berggren, Styrmansvägen 1, 544 33 Hjo
5. Christer Borg, Kaptensvägen 26, 544 33 Hjo
6. Veronica Borg, Kaptensvägen 26, 544 33 Hjo
7. Robert Bratel, Hantverksgatan 13, 544 30 Hjo
8. Bengt Carlsson, Kaptensvägen 22, 544 33 Hjo
9. Conny Carlsson, Kaptenvägen 11, 544 33 Hjo
10. Annika Dahlqvist, Styrmansvägen 14, 544 33 Hjo
11. Stenåke Dahlqvist, Styrmansvägen 14, 544 33 Hjo
12. Peter Ekman, Kaptensvägen 20, 544 33 Hjo
13. Carola Ericson, Lotsvägen 3, 544 33 Hjo
14. Tommie Ericson, Lotsvägen 3, 544 33 Hjo
15. Inger Eriksson, Styrmansvägen 10, 544 33 Hjo
16. Karl-Gunnar Eriksson, Styrmansvägen 10, 544 33 Hjo
17. Tony Ferm, Mumlebo gård 2, 544 91 Hjo
18. Jarl Graf, Kaptensvägen 13, 544 33 Hjo
19. Eva Gustafsson, Jungmansvägen 10, 544 33 Hjo
20. P-O Gustafsson, Jungmansvägen 10, 544 33 Hjo

Dok.Id 889923

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

21. Lena Haagman, Repslagaregatan 7, 544 30 Hjo
22. Benita Haals Stiernstedt, Mellanvägen 33, 544 32 Hjo
23. Harriet Hedlund, Matrosvägen 10, 544 33 Hjo
24. Ann-Britt Håkansson, Styrmansvägen 4, 544 33 Hjo
25. Ulf Håkansson, Styrmansvägen 4, 544 33 Hjo
26. Anne-Marie Johansson, Styrmansvägen 3, 544 33 Hjo
27. Arne Johansson, Styrmansvägen 3, 544 33 Hjo
28. Cathrine Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
29. Charlotte Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
30. Christian Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
31. Christopher Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
32. Ewa Johansson, Bågvägen 23, 544 32 Hjo
33. Håkan Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
34. Marianne Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
35. Stig Johansson, Matrosvägen 10, 544 33 Hjo
36. Sture Johansson, Bågvägen 23, 544 32 Hjo
37. Åke Josefsson, Matrosvägen 7, 544 33 Hjo
38. Judit Joób, Matrosvägen 3, 544 33 Hjo
39. Olivér Joób, Matrosvägen 3, 544 33 Hjo
40. Gunnel Kristersson, Slingervägen 68, 544 32 Hjo
41. Annika Larsson, Kaptensvägen 11, 544 33 Hjo
42. Vivian Larsson, Matrosvägen 6, 544 33 Hjo
43. Birgitta Lindqvist, Djupedalen, 544 92 Hjo
44. Veronica Lundberg, Kaptensvägen 20, 544 33 Hjo
45. Anna-Lena Lundström, Matrosvägen 1, 544 33 Hjo

46. Per-Åke Lundström, Matrosvägen 1, 544 33 Hjo
47. Peder Mogensen, Hjo Källebo 1, 544 92 Hjo
48. Susan Mogensen, Hjo Källebo 1, 544 92 Hjo
49. Maud Nydén Carlsson, Kaptensvägen 22, 544 33 Hjo
50. Ulla Sirén, Kaptensvägen 14, 544 33 Hjo
51. Daniel Stagno, Styrmansvägen 13, 544 33 Hjo
52. Francesco Stagno, Styrmansvägen 13, 544 33 Hjo
53. Ingvor Stagno, Styrmansvägen 13, 544 33 Hjo
54. Krister Stenestam, Gitarrvägen 4, 544 30 Hjo
55. Jarl Stiernstedt, Mellanvägen 33, 544 32 Hjo
56. Ulla-Brith Ståhl, Lilla Ruder 1, 544 92 Hjo
57. Yvonne Ståhl Ferm, Mumlebo gård 2, 544 91 Hjo
58. Kerstin Svanström, Slingervägen 19, 544 32 Hjo
59. Aneth Winqvist, Slingervägen 45, 544 32 Hjo
60. Thorgny Winqvist, Slingervägen 45, 544 32 Hjo
61. Anders Winterfeldt, Slingervägen 26, 544 32 Hjo
62. Ulrika Winterfeldt, Slingervägen 26, 544 32 Hjo
63. Christian Yström, Åsen Skogslund, 544 92 Hjo

MOTPARTER

1. Eolus Vind Aktiebolag, 556389-3956
Box 26
447 21 Vårgårda

2. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
542 85 Mariestad

SAKEN

Tillstånd att uppföra och driva två vindkraftverk med en navhöjd av högst 110 meter per verk på fastigheten Åsen 5:1 i Hjo kommun

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med upphävande av miljödomstolens dom och Länsstyrelsens i Västra Götaland beslut den 6 mars 2009 i ärende nr 551-64949-2008 avslår Miljööverdomstolen ansökan.

YRKANDEN M.M. I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Klagandena (Annelie Berg m.fl.) har yrkat att Miljööverdomstolen upphäver miljödomstolens dom och länsstyrelsens beslut att meddela tillstånd till de två vindkraftverken på fastigheten Åsen 5:1 i Hjo kommun.

Eolus Vind AB har bestritt ändring.

Miljö- och bygglovsnämnden har bestritt ändring under förutsättning att gällande säkerhetsavstånd följs till detaljplanelagt industriområde.

Länsstyrelsen har bestritt ändring.

Hjo kommun har, som det får uppfattas, genom kommunstyrelsen motsatt sig etableringen av vindkraftverken.

UTREDNINGEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har utvecklat sin talan i Miljööverdomstolen i allt väsentligt på följande sätt.

Annelie Berg m.fl.

Länsstyrelsens beslut och miljödomstolens dom tar inte hänsyn till Hjo kommuns vindkraftsplan och översiktsplan. Detta strider mot lagstiftningens intentioner och etablerad praxis. Regeringen anser att kommunala översiktsplaner ska vara "ett viktigt vägledande material" och "ges stor betydelse" (prop. 2008/09:146). Vindkraftplanen är ett aktuellt och väl genomarbetat dokument som har antagits enhälligt av kommunfullmäktige den 18 december 2006. I vindkraftplanen ligger den tilltänkta platsen inom ett område som är betecknat som "restriktivt område" och bedömts vara en olämplig plats för vindkraft där det behövs synnerliga skäl för att godkänna undantag. Placeringen står även i strid med riksintressen och lokala turist- och fritidsintressen. Vidare skulle etableringen innebära störningar i form av buller, reflexer och intensivt blinkande sken och således påtaglig skada på kulturmiljön och innebära en påfrestning på närboendes hälsa. Det är inte heller utrett hur det högintensiva skenet påverkar det närliggande naturreservatet Hjoåns dalgång. Miljökonsekvensbeskrivningen innehåller därutöver felaktiga uppgifter om bl.a. verkens totalhöjd som har ändrats från 150 till 160 meter och innebär väsentligt ändrad påverkan beträffande signalljus vilket inte har utretts. Även själva buller- och skuggberäkningarna kan ifrågasättas vad det gäller bl.a. ingångsvärden. Beskrivningen av platsen för etableringen är därtill felaktig. Det rör sig inte om ett hårt bullerstört och exploaterat område mellan en väldigt trafikerad riksväg och ett bullrande industriområde. Länsväg 195 är inte extremt trafikerad och industriområdet är litet och omfattar i huvudsak handel och småindustrier. Industriområdet håller på att expandera mot det ena planerade verket varför placeringen inkräktar på expansionsutrymmet. Bullervillkoren är felaktigt formulerade mot bakgrund av ny praxis från Miljööverdomstolen (se mål nr M 1303-07), fågelfaunan har inte kartlagts och riskavståndet på 500 meter underskrids till några bostäder och till friluftsområdet Sanna. Risk finns även för ekonomisk skada avseende närliggande fastigheter. Det finns andra i vindkraftsplanen utpekade platser inom kommunen som är bättre lämpade för vindkraft men dessa har inte nämnts som alternativa lokaliseringar.

Eolus Vind AB

Länsstyrelsen har gjort en riktig bedömning av omfattningen av tillståndet och miljödomstolen har på korrekta och väl grundade skäl fastslagit länsstyrelsens beslut. Den aktuella högspänningsledning som omtalas är sedan flera år tillbaka nedgrävd. Tyvärr har den olyckligtvis inte tagits bort från Lantmäteriets fastighetskarta. Marken för den aktuella vindkraftetableringen är idag privat mark som ingår i markägarens företag. Detta tycks negligeras i yttranden från de klagande och kommunstyrelsen. Man tycks vilja göra gällande att en eventuell framtida företagsexpanding automatiskt väger tyngre än ett idag befintligt företagande. Vindkraftens etablering borde inte stoppa möjligheterna till en eventuell framtida expansion av industriområdet. I fråga om bullerberäkningarnas riktighet kan konstateras att verksamhetsutövaren alltid är skyldig att följa tillståndets villkor.

Länsstyrelsen

Kommunen har inte i någon instans motsatt sig eller överklagat etableringen av vindkraftverken. Kommunen har inte heller redovisat några konkreta planer för det aktuella områdets användning under överskådlig tid. Länsstyrelsen delar inte klagandenas synpunkt att angränsande industriområde endast inrymmer handel och småindustrier. Två verkstadsindustrier bedriver tillståndspliktig ytbehandlingsverksamhet i området. Länsstyrelsen delar därför miljödomstolens skäl att vindkraftverk är synnerligen väl lämpade att uppföras i anslutning till industriområden. Det finns inga bindande regler för riskavstånd mellan bostäder eller friluftsområden och vindkraftverk varför länsstyrelsen inte delar klagandenas synpunkt att riskavstånd på 500 meter underskrids. Länsstyrelsen anser inte heller att tornhöjden på verken ändrats från 150 till 160 meter eftersom samråd, ansökan och tillståndsprövning skett utifrån navhöjden maximalt 110 meter. Platsen bedöms inte vara ett område där särskild hänsyn till fågellivet är aktuell. Någon kartläggning av fågelfaunan är inte ett obligatoriskt krav som alltid ska ingå i en ansökan. Den allmänna beskrivningen som har redovisats bedöms vara fullt tillräcklig. Intrånget i kulturmiljön och naturmiljön är inte större än att det får godtas. Området berörs inte av några naturreservat eller Natura 2000 områden.

Miljö- och bygglovsnämnden

I den antagna vindkraftsplanen (en fördjupning av översiktsplanen) är platsen för vindkraftverket angivet som restriktivt område. Vindkraftsplanen antogs av kommunfullmäktige i september 2006 och är tänkt att utgöra ett underlag för bedömning av lokalisering av vindkraftverk för kommunen och länsstyrelsen. En översiktsplan har inte samma ställning som ett juridiskt bindande dokument vilket innebär att man inte kan tillstyrka eller avstyrka en verksamhet bara för att det följer eller bryter mot avsikten i översiktsplanen.

Elsäkerhetsverket

Verket har fått i uppdrag att yttra sig över avståndet mellan vindkraftverk och i detta fall luftledningar för starkström som enligt karta finns i omedelbar närhet till de planerade verken. Elsäkerhetsverket rekommenderar att minsta horisontella avstånd mellan vindkraftverk och högspänningsledning är minst vindkraftverkets totala höjd. Om starkströmsledning består av isolerad kabel som är nedgrävd i marken så krävs endast normala avstånd mellan kabeln och de anläggningsdelar som tillhör vindkraftverket. Avstånden varierar med några decimeter upp till några meter beroende

på om kabeln ingår i en låg- eller högspänningsledning och spänningens storlek vid högspänning.

Energimyndigheten

Energimyndigheten anser att överklagandena ska avslås. Kommunens översiktsplan är vägledande för mark- och vattenanvändningen i kommunen och ska tillmätas en stor betydelse i dessa avseenden. I fråga om lokaliseringen av vindbruk är dock de faktiska förhållandena i det enskilda fallet avgörande. Platsen i fråga får anses lämplig för den sökta etableringen då den är påverkad av mänsklig aktivitet genom industriell verksamhet och väg. Samråd, ansökan och prövning har skett utifrån en navhöjd om maximalt 110 meter varför någon ändring inte har skett. Utredningen avseende ljud- och skuggeffekter med efterföljande villkor överensstämmer med befintliga riktlinjer och har hanterats enligt den praxis som råder i branschen. Reglering av hinderbelysning ska anses ingå i de allmänna villkoren för vindkraftverken. Det existerar inte några bindande regler för riskavstånd till vindkraftverk, prövning sker utifrån förhållandena i det enskilda fallet. Kommunal översiktsplanering är en viktig grund för god lokalisering av vindbruk. Vid den individuella prövningen är det dock förutsättningarna på den aktuella platsen som ska bedömas. Grundläggande för lokalisering ska enligt myndighetens mening vara förekomsten av den resurs som ska utnyttjas, dvs. medelvinden. Den genomsnittliga medelvinden är mycket god på platsen. Platsen är vidare påverkad av mänsklig verksamhet och etableringen av två enstaka vindkraftverk kan inte anses hindra framtida utveckling av industriområdet. Mot bakgrund av detta och då kommunen inte har redovisat några planer för områdets användning och inte heller motsatt sig etableringen av vindbruk finner Energimyndigheten att etableringen är förenlig med kommunens vindkraftsplan. Eventuell påverkan på natur- och kulturmiljö är godtagbar.

Hjo kommun

Kommunstyrelsen håller med de klagande om att placeringen är olämplig och att Hjo kommuns vindkraftplan som är att betrakta som en fördjupning av översiktsplanen bör följas. Boverket anser att en stor vikt ska tillmätas översiktsplaner även om de inte är juridiskt bindande. En annan synpunkt är att byggnationen står i konflikt med framtida utbyggnad av kommunens industriområde. De klagande har rätt i att avståndet mellan de planerade verken och den mark som kommunen avsatt för utbyggnaden av det Norra Industriområdet är litet. Denna olägenhet har blivit alltmer uppenbar i och med upprättandet av kommunens nya översiktsplan. Kommunstyrelsen håller därför med de klagande om att placeringen är olämplig med hänsyn till kommunens behov av att i framtiden kunna tillhandahålla lämplig industrimark. I Hjo kommun finns bara ett större tätortsnära industriområde, skulle vindkraft etableras i området innebär det att näringslivets framtida expansion försvåras betydligt. Hjo kommun är generellt sett positiv till vindkraft, samtidigt måste utbyggnaden ske enligt kommunens övergripande planer. Kommunfullmäktige har i sin vindkraftsplan tydligt visat att området är att betrakta som restriktivt. Kommunstyrelsen anser därför att tillstånd inte skulle ha getts.

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Kommunens inställning i målet i Miljööverdomstolen måste uppfattas så att kommunen motsätter sig att tillstånd lämnas till den sökta vindkraftsetableringen. I

vart fall innebär dess nuvarande ståndpunkt att kommunen inte har samtyckt till etableringen. Fråga uppkommer därmed om tillämpning av bestämmelsen i 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken i dess lydelse efter den 1 augusti 2009.

Den angivna bestämmelsen infördes genom lagen (2009:652) om ändring i miljöbalken. Någon övergångsbestämmelse infördes inte. Däremot finns övergångsbestämmelser till den samtidigt införda lagen (2009:651) om ändring i plan- och bygglagen (1987:10). Enligt dessa gäller äldre bestämmelser vid prövning av överklagade beslut som har meddelats före den 1 augusti 2009. Avsaknaden av övergångsbestämmelse får anses innebära att den nya bestämmelsen i 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken ska tillämpas enligt sin ordalydelse redan från ikraftträdandet, även om ansökningsförfarandet har inletts dessförinnan. Det kan i sammanhanget framhållas att frågan om behovet av övergångsbestämmelser var föremål för särskilda överväganden under lagstiftningsarbetet (prop. 2008/09:146 och bet. 2008/09:MJU27) och att övergångsbestämmelser till de nya reglerna i plan- och bygglagen infördes efter påpekande av Lagrådet.

Av 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken följer att tillstånd till en anläggning för vindkraft får ges endast om den kommun där anläggningen avses att uppföras har tillstyrkt det. Eftersom Hjo kommun inte har tillstyrkt den aktuella etableringen ska ansökan redan av detta skäl avslås. Miljödomstolens dom och länsstyrelsens beslut ska därför upphävas.

Miljööverdomstolens dom får enligt 23 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Lars Dirke, miljörådet Lars Hydén (skiljaktig) samt hovrättsråden Roger Wikström, referent, (skiljaktig) och Ulla Bergendal.

Föredragande har varit Karin Hultman.

Skiljaktig mening, se nästa sida.

Skiljaktig mening i Miljööverdomstolen

Hovrättsrådet Roger Wikström och miljørådet Lars Hydén är skiljaktiga och anför:

Som majoriteten har angett var vid införandet av bestämmelsen i 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken frågan om behovet av övergångsbestämmelser föremål för särskilda överväganden. Det anges i prop. 2008/09:146, Prövning av vindkraft, s. 47, under rubriken Ikraftträdande och övergångsbestämmelser att ändringarna träder i kraft den 1 augusti 2009. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före den 1 augusti 2009. Övergångsbestämmelse om detta meddelades till ändringarna i plan- och bygglagen men inte till ändringarna i miljöbalken.

Det generella uttalandet i propositionen att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för överklagande av beslut som har meddelats före den 1 augusti 2009 har alltså inte följts genom införande av någon övergångsbestämmelse avseende ändringarna i miljöbalken. Eftersom förslagen i propositionen får ses som en helhet som anges vara förslag till ändringar som syftar till att underlätta utbyggnaden av vindkraft samtidigt som kraven på en rättssäker och omsorgsfull prövning inte minskar (a. prop. s. 1), är det enligt vår mening inkonsekvent att den nya bestämmelsen i 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken om kommunens veto ska tillämpas direkt på överklagade beslut som har meddelats före ikraftträdandet samtidigt som de äldre bestämmelserna i plan- och bygglagen ska fortsätta att gälla för sådana äldre beslut. Därför anser vi att det får ses som ett förbiseende att en uttrycklig övergångsbestämmelse inte infördes till bestämmelsen i 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken. Bestämmelsen är inte heller en processuell bestämmelse, vilka brukar tillämpas från ikraftträdandet om annat inte har föreskrivits. Därför menar vi att bestämmelsen i 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken inte ska tillämpas vid prövning av överklagade beslut som har meddelats före den 1 augusti 2009.

Miljööverdomstolen borde därför, enligt vår mening, ha fortsatt prövningen av överklagandet trots att kommunen i Miljööverdomstolen inte har tillstyrkt ansökan.

Dok.Id 893632

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

SVEA HOVRÄTT
Rotel 0612

INKOM: 2010-06-01
MÅLNR: M 6909-09
AKTBIL: 154

KLAGANDE

1. Birgitta Abrahamsson, Bygårdsgatan 21, 544 31 Hjo
2. Egil Andersson, Fyrvaktarevägen 6, 544 33 Hjo
3. IngaLill Andersson, Mellanvägen 39, 544 32 Hjo
4. Marita Andersson, Fyrvaktarevägen 6, 544 33 Hjo
5. Monica Andersson, Mellanvägen 29, 544 32 Hjo
6. Sandra Andersson, Styrmansvägen 11, 544 33 Hjo
7. Torgny Andersson, Styrmansvägen 11, 544 33 Hjo
8. Diana Augustsson, Bågvägen 21, 544 32 Hjo
9. Elizabeth Augustsson, Bågvägen 21, 544 32 Hjo
10. Leopold Augustsson, Bågvägen 21, 544 32 Hjo
11. Morgan Augustsson, Bågvägen 21, 544 32 Hjo
12. Rolf Augustsson, Bågvägen 27, 544 32 Hjo
13. Tommy Backelund, Kyrkogatan 6, 544 30 Hjo
14. Annelie Berg, Matrosvägen 2, 544 33 Hjo
15. Astrid Berggren, Styrmansvägen 1, 544 33 Hjo
16. Knut Berggren, Styrmansvägen 1, 544 33 Hjo
17. Uno Bergh, Matrosvägen 2, 544 33 Hjo
18. Lise-Lotte Birgersson, Björnstigen 4, 544 31 Hjo
19. Lotta Björnberg, Rodervägen 3, 544 33 Hjo
20. Sofia Blixt Kristersson, Bågvägen 31, 544 32 Hjo

Dok.Id 120059

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-270 200 E-post: miljodomstolen.vanersborg@dom.se	0521-270 230	måndag – fredag 09:00-16:00

21. Christer Borg, Kaptensvägen 26, 544 33 Hjo
22. Veronica Borg, Kaptensvägen 26, 544 33 Hjo
23. Mats Brindeland, Hästskovägen 18, 522 35 Tidaholm
24. Bengt Carlsson, Kaptensvägen 22, 544 33 Hjo
25. Conny Carlsson, Kaptensvägen 11, 544 33 Hjo
26. Claes Carlén, Björnstigen 7, 544 31 Hjo
27. Katarina Dahlgren, Prästbolet Enekullen 2, 544 94 Hjo
28. Annika Dahlqvist, Styrmansvägen 14, 544 33 Hjo
29. Stenåke Dahlqvist, Styrmansvägen 14, 544 33 Hjo
30. Peter Ekman, Kaptensvägen 20, 544 33 Hjo
31. Jenny Englund, Bågvägen 37, 544 32 Hjo
32. Carola Ericson, Lotsvägen 3, 544 33 Hjo
33. Tommie Ericson, Lotsvägen 3, 544 33 Hjo
34. Inger Eriksson, Styrmansvägen 10, 544 33 Hjo
35. Karl-Gunnar Eriksson, Styrmansvägen 10, 544 33 Hjo
36. Tony Ferm, Mumlebo gård 2, 544 91 Hjo
37. Tomas Frachiewicz, Mellanvägen 27, 544 32 Hjo
38. Anna Frisk, Slingervägen 24, 544 32 Hjo
39. Joachim Frisk, Slingervägen 24, 544 32 Hjo
40. Jarl Graf, Kaptensvägen 13, 544 33 Hjo
41. Eva Gustafsson, Jungmansvägen 10, 544 33 Hjo
42. P-O Gustafsson, Jungmansvägen 10, 544 33 Hjo
43. Lena Haagman, Repslagaregatan 7, 544 30 Hjo
44. Benita Haals Stiernstedt, Mellanvägen 33, 544 32 Hjo

45. Monica Hall, Hamngatan 12 M, 544 30 Hjo
46. Harriet Hedlund, Matrosvägen 10, 544 33 Hjo
47. Patrik Hennings, Kaptensvägen 15, 544 33 Hjo
48. Hjobygdens Naturskyddsförening
c/o ordf. Ulla Kjellander
Hjo Nygården 1, 544 92 Hjo
49. Anita Hägg, Bågvägen 35, 544 32 Hjo
50. Andreas Hägne, Bågvägen 19, 544 32 Hjo
51. Ann-Britt Håkansson, Styrmansvägen 4, 544 33 Hjo
52. Ulf Håkansson, Styrmansvägen 4, 544 33 Hjo
53. Anna Jakobsson, Hammarsvägen 28, 544 32 Hjo
54. Anne-Marie Johansson, Styrmansvägen 3, 544 33 Hjo
55. Arne Johansson, Styrmansvägen 3, 544 33 Hjo
56. Birgitta Johansson, Bygårdsgatan 21, 544 31 Hjo
57. Caroline Johansson, Strömsdalsvägen 4 A, 544 30 Hjo
58. Cathrine Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
59. Charlotte Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
60. Christian Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
61. Christopher Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
62. Ewa Johansson, Bågvägen 23, 544 32 Hjo
63. Hasse Johansson, Bågvägen 35, 544 32 Hjo
64. Håkan Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
65. Kenny Johansson, Åkerivägen 6 B, 544 93 Hjo
66. Kent Johansson, Vasagatan 12, 544 33 Hjo
67. Lars Johansson, Centralvägen 8, 544 93 Hjo

68. Marianne Johansson, Styrmansvägen 8, 544 33 Hjo
69. P-I A Johansson, Hamngatan 4, 544 30 Hjo
70. Stefan Johansson, Sturegatan 7, 544 33 Hjo
71. Stig Johansson, Matrosvägen 10, 544 33 Hjo
72. Sture Johansson, Bågvägen 23, 544 32 Hjo
73. Christer Johnsson, Mellanvägen 42, 544 32 Hjo
74. Åke Josefsson, Matrosvägen 7, 544 33 Hjo
75. Judit Joób, Matrosvägen 3, 544 33 Hjo
76. Olivér Joób, Matrosvägen 3, 544 33 Hjo
77. Gunnel Kristersson, Slingervägen 68, 544 32 Hjo
78. Stefan Kristersson, Bågvägen 31, 544 32 Hjo
79. Annika Larsson, Kaptensvägen 11, 544 33 Hjo
80. Vivian Larsson, Matrosvägen 6, 544 33 Hjo
81. David Lindroos, Ådalsvägen 10, 544 33 Hjo
82. Linda Lukic, Kaptensvägen 24, 544 33 Hjo
83. Marcus Lukic, Kaptensvägen 24, 544 33 Hjo
84. Veronica Lundberg, Kaptensvägen 20, 544 33 Hjo
85. Anna-Lena Lundström, Matrosvägen 1, 544 33 Hjo
86. Per-Åke Lundström, Matrosvägen 1, 544 33 Hjo
87. Ninna Mandin, Slingervägen 7, 544 32 Hjo
88. Lisa Mellgren, Bågvägen 25, 544 32 Hjo
89. Thomas Mellgren, Bågvägen 25, 544 32 Hjo
90. Tommy Midsten, Bågvägen 33, 544 32 Hjo
91. Peder Mogensen, Hjo Källebo 1, 544 92 Hjo

92. Susan Mogensen, Hjo Källebo 1, 544 92 Hjo
93. Maud Nydén Carlsson, Kaptensvägen 22, 544 33 Hjo
94. José Ochoa Marin, Bågvägen 37, 544 32 Hjo
95. Astrid Raidl, Boda 10 B, 544 92 Hjo
96. Peter Robsahm, Mellanvägen 35, 544 32 Hjo
97. Peter Rustad, Kapellvägen 23, 544 92 Hjo
98. Ulla Siren, Kaptensvägen 14, 544 33 Hjo
99. Skaraborgs Naturskyddsförening
c/o ordf. Gillis Edman
Skinnfällan Utblick, 543 94 Tibro
100. Maud Smedberg, Kvarngatan 12, 544 32 Hjo
101. P-Å Sondell, Bågvägen 62, 544 32 Hjo
102. Britt Spaak, Svanvik, Åtorp, 546 95 Karlsborg
103. Daniel Stagno, Styrmansvägen 13, 544 33 Hjo
104. Francesco Stagno, Styrmansvägen 13, 544 33 Hjo
105. Ingvor Stagno, Styrmansvägen 13, 544 33 Hjo
106. Krister Stenestam, Gitarrvägen 4, 544 30 Hjo
107. Jarl Stiernstedt, Mellanvägen 33, 544 32 Hjo
108. Ulla-Brith Ståhl, Lilla Ruder 1, 544 92 Hjo
109. Yvonne Ståhl Ferm, Mumlebo gård 2, 544 91 Hjo
110. Christina Suljov, Mellanvägen 31, 544 32 Hjo
111. Kerstin Svanström, Slingervägen 19, 544 32 Hjo
112. Berith Svensson, Styrmansvägen 6, 544 33 Hjo
113. Anette Winqvist, Slingervägen 45, 544 32 Hjo
114. Torgny Winqvist, Slingervägen 45, 544 32 Hjo

115. Ulrika Winterfeldt, Slingervägen 26, 544 32 Hjo

116. Christian Yström, Åsen Skogslund, 544 92 Hjo

MOTPARTER

1. Eolus Vind Aktiebolag, 556389-3956
Box 26, 447 21 Vårgårda
2. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
542 85 Mariestad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 6 mars 2009 i ärende nr 551-64949-2008, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd att uppföra och driva två vindkraftverk med en navhöjd av högst 110 meter per verk på fastigheten Åsen 5:1 i Hjo kommun

DOMSLUT

Miljödomstolen avslår överklagandena.

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län lämnade den 6 mars 2009 Eolus Vind AB tillstånd att på fastigheten Åsen 5:1 i Hjo kommun uppföra och driva två vindkraftverk med en navhöjd av högst 110 meter per verk. Ett antal villkor beslutades för verksamheten, varav följande gäller för buller och skuggor.

2. Buller från vindkraftverken får inte under någon del av dygnet överskrida ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) vid bostäder. Om denna nivå överskrids, ska verksamhetsutövaren vidta åtgärder så att nivån innehålls.
3. Den faktiska skuggtiden över bostad och tillhörande störningskänslig del av tomt får inte överstiga åtta timmar per kalenderår och 30 minuter per enskilt dygn.

YRKANDEN M.M.

Birgitta Abrahamsson och medparter med undantag för Hjobygdens Naturskyddsförening och Skaraborgs Naturskyddsförening, i fortsättningen klagandena, har yrkat att miljöprövningsdelegationens tillstånd ska upphävas. De har anfört bland annat följande till stöd för överklagandet.

Tillståndet strider mot den av kommunen antagna vindkraftsplanen, där den tänkta platsen på Åsen 5:1 helt och hållet ligger inom ett område som är betecknat "restriktivt område" och dessutom för nära detaljplanelagt område. Just Åsen 5:1 har dessutom i planprocessen klassificerats som en olämplig plats för vindkraftverk. Det betyder inte att det är ett ovillkorligt förbud, men det krävs synnerliga skäl för att godkänna undantag. Några sådana har inte redovisats i tillståndsbeslutet. Placeringen bryter mot riksintressen och lokala turist- och fritidsintressen. Hela Hjo stad som turistort påverkas, likaså riksintresset för kulturmiljövården. Störningar i form av buller, reflexer och intensivt blinkande sken innebär påtaglig skada på kulturmiljön och en påfrestning för närboende människors hälsa. Risken finns också för ekonomisk skada för närliggande fastigheter. Miljökonsekvensbeskrivningen är delvis felaktig och saknar väsentliga uppgifter. Den ändrade totalhöjden, från maximalt 150 meter till 160 meter, innebär väsentligt ändrat signalljus och effekterna av detta är inte utredda. Likaså saknas ett villkor för ljusföroreningen. Bullervillkoret är felaktigt utformat enligt ny praxis från Miljööverdomstolen (mål M 1303-07). Även själva buller-/skuggberäkningarna kan ifrågasättas vad gäller ingångsvärden

och hur bostadshusen placerats på kartan. Fågelfaunan har inte kartlagts. Riskavståndet för vindkraftverk, 500 meter, underskrids till några bostäder och till friluftsområdet Sanna. Beskrivningen av etableringsplatsen är felaktig. Det är inte ett hårt bullerstört och exploaterat område mellan en väldigt trafikerad riksväg och ett bullrande industriområde. Länsväg 195 är inte extremt trafikerad, framförallt inte nattetid och under helger. Industriområdet är mycket litet och det handlar huvudsakligen om handel och småindustrier. Industriområdet håller dessutom på att expanderas i riktning mot verk 2 och verket inkräktar därför på expansionsutrymmet. Det finns andra, i vindkraftsplanen utpekade, platser inom kommunen som är bättre lämpade för vindkraftverk. Dessa har dock inte nämnts som alternativa lokaliseringar.

Hjobygdens Naturskyddsförening och Skaraborgs Naturskyddsförening har också yrkat att miljöprövningsdelegationens tillstånd ska upphävas. Hjobygdens Naturskyddsförening har till stöd för överklagandet anfört att det inte utretts hur ett högentensivt vitt blinkande sken, som krävs för vindkraftverk högre än 150 meter, påverkar människor eller djur i t.ex. det närliggande naturreservatet Hjoåns Dalgång samt framhållit att kommunens vindkraftsplan ska följas och att vindkraftverken ska placeras på en lämpligare plats. Skaraborgs Naturskyddsförening har anslutit sig till Hjobygdens Naturskyddsförenings skäl.

Eolus Vind AB har bestritt bifall till överklagandena och bland annat framhållit att översiktsplaner och vindbruksplaner endast är rådgivande, att uppgifterna om maximal navhöjd och vingdiameter i miljökonsekvensbeskrivningen är korrekt angivna samt att aktuellt område redan är under kraftig påverkan av mänsklig aktivitet.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har bestritt bifall till överklagandena och bland annat, utöver vad länsstyrelsen framfört i yttrande till miljöprövningsdelegationen, anfört följande. Länsstyrelsen har funnit att den planerade verksamheten inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Kravet i 6 kap. 7 § miljöbalken att alltid redovisa alternativa platser och utformningar bedöms vara tillämplig på verksamheter som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. I avvaktan på praxis anser länsstyrelsen att formuleringen av bullervillkoret är tillräckligt tydligt och att efterlevnaden kan hanteras inom ramen för tillsynen. Tillsynsmyndigheten kan, om

det finns anledning att tro att bullernivån överskrids, besluta om mätning eller beräkning och dessutom, om villkoret överskrids, tillse att tillståndshavaren vidtar de åtgärder som behövs. Länsstyrelsen har dock inget att erinra mot att miljödomstolen kompletterar det aktuella bullervillkoret med avseende på vilket sätt efterlevnad och kontroll ska ske.

Miljödomstolen har den 14 juli 2009 hållit syn i målet. Miljö- och bygglovsnämnden i Hjo kommun företrädde vid synen av såväl ordföranden som en av dess ledamöter. Ordföranden uppgav att han fann det olyckligt att bygglov beviljats för verken, eftersom de hindrar en framtida utbyggnad av industriområdet och dessutom ger upphov till visst buller. Nämndledamoten anförde att nämnden anser att området redan är så påverkat av vägen och industriområdet att en placering av vindkraftverken på platsen är lämplig.

DOMSKÄL

Översiktsplaner och fördjupningar av dessa är endast vägledande och således inte bindande vid myndigheternas prövning. I lokaliseringsfrågan är de faktiska förhållandena i varje enskilt fall avgörande.

Fastigheten Åsen 5:1 är belägen inom ett område som i ”Vindkraftsplan Hjo kommun” betecknas som restriktivt område för etablering av vindkraft. Området utgörs av hela kuststräckan och del av inlandet inom Hjo kommun och benämns Guldkroksbygden. Dessutom finns ett mindre restriktivt område vid Yremossen och Grevbäck. I planen anges att en sammanvägning av riksintressen, de geografiska bestämmelserna enligt 4 kap. 2 § miljöbalken, naturvård och kulturmiljö, övriga naturintressen, landskapsbilden (Guldkroksbygden), rekreationsområden (söder om Mullsjön-Långeruder), tysta områden (Yremosse) och rundradiosändare (Grevbäck) ger anledning till en restriktiv hållning vid etablering av vindkraft. Vindkraftverk bör enligt vindkraftplanen lokaliseras till i planen utpekade prioriterade eller viktiga områden. I planen uttalas även att varje ansökan om etablering av verk ska prövas individuellt oavsett inom vilket delområde det är tänkt att placeras.

Fastigheten Åsen 5:1 och dess närområde omfattas endast av de geografiska bestämmelserna i 4 kap. 2 § miljöbalken (Vättern med öar och strandområden:

riksintresse för turism och friluftsliv), men detta riksintresse får ge vika eftersom området även anses vara av betydelse för tätortsutveckling.

I målet har framkommit att det detaljplanlagda industriområdet, som gränsar till Åsen 5:1, är föremål för expansionsplaner. Miljödomstolen finner inte att en etablering av de två ansökta vindkraftverken skulle kunna förhindra den planerade expansionen. Härtill kommer att även vindkraftverk är industriell verksamhet och därför rent allmänt torde vara synnerligen väl lämpade att uppföras i anslutning till industriområden. Miljö- och bygglovsnämnden har dessutom bedömt att aktuell etablering är acceptabel. Mot bakgrund härav och eftersom kommunen för just detta område inte framfört några särskilda skäl för restriktivitet förutom vad som anförts om möjligheter till industriexpansion, finner miljödomstolen att en etablering av de två ansökta vindkraftverken inte är oförenlig med kommunens vindkraftplan.

I fråga om vindkraftverkens störande effekt på landskapsbilden är det självklart att omgivningen inte lämnas opåverkad, eftersom ett vindkraftverk är ett tydligt landmärke. I industriområdet finns en större silo och värmeverkets skorsten. Dessa anläggningar påverkar landskapsbilden i detta område utanför Hjo tätort. Även om vindkraftverken kommer att utgöra ett än mer dominerande inslag i landskapsbilden, finner miljödomstolen att lokaliseringen är acceptabel.

Tillståndet är förenat med villkor om begränsningsvärden för buller och skuggor som är desamma som brukar föreskrivas, oavsett verkens storlek. I avvaktan på fastställd praxis finner miljödomstolen inte skäl att nu närmare reglera tillsynen av verksamheten. Om villkoren överträds, kan tillsynsmyndigheten ingripa genom att förelägga om åtgärder eller ytterst genom att förbjuda verksamheten.

Vindkraftverk kan enligt tillståndet få en totalhöjd överstigande 150 meter och måste då förses med blinkande högintensivt ljus. Eolus Vind AB har under handläggningen av ansökan dels anført att man ska undvika högintensivt sken om det finns anledning att misstänka att det skulle kunna störa grannarna, dels hänvisat till reglerna för avskärmning av ljuset när det finns samlad bostadsbebyggelse inom en radie av 5 km från vindkraftverken. Miljödomstolen finner därför att regleringen av eventuell högintensiv belysning får anses ingå i det allmänna villkoret (nr 1).

Det som anförts om försämrat fastighetsvärde utgör inte skäl att förbjuda vindkraftverken.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (Dv 427)

Överklagande senast den 21 augusti 2009

På miljödomstolens vägnar

Jonas Sandgren

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Jonas Sandgren, ordförande, och miljørådet Nils-Göran Nilsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Stenberg-Magnusson.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT
2009-03-06

Diarienummer
551-64949-2008
Dossienummer
1497-1137

Sida
1(11)

Nils Johan Ingvar-Nilsson
Eolus Vind AB
Box 25
447 21 Vårgårda

Tillstånd enligt miljöbalken till vindkraftverk

Klassificering: 40.100 C

Beslut

Miljöprövningsdelegationen lämnar Eolus Vind AB (556389-3956) tillstånd enligt miljöbalken att på fastigheten Åsen 5:1 i Hjo kommun uppföra och driva två vindkraftverk med en navhöjd av högst 110 meter per verk.

Miljöprövningsdelegationen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Villkor för verksamheten

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet om inte annat framgår av nedanstående villkor.
2. Buller från vindkraftverken får inte under någon del av dygnet överskrida ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) vid bostäder. Om denna nivå överskrids ska verksamhetsutövaren vidta åtgärder så att nivån innehålls.
3. Den faktiska skuggtiden över bostad och tillhörande störningskänslig del av tomt får inte överstiga åtta timmar per kalenderår och 30 minuter per enskilt dygn.
4. Vägar, fundament, el- och teleledningar ska anläggas på ett sätt som minimerar skador på natur- och kulturvärden. Åtgärderna ska utföras efter samråd med tillsynsmyndigheten.
5. Senast två år efter att elproduktionen har upphört ska vindkraftverken, maskinhus, transformatorer, ledningar och annan utrustning ha avlägsnats. Fundamenten och platserna för vindkraftverken ska anpassas till omgivande naturmiljö. Åtgärderna ska utföras i samråd med markägaren och tillsynsmyndigheten.
6. Senast 30 dagar innan vindkraftverken uppförs ska Försvarmaktens högkvarter meddelas om verkens exakta lägen och höjder.

Tid för igångsättande

Verksamheten ska ha satts igång inom fem år från det att tillståndet vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet.

När tillståndet får tas i anspråk

Detta tillstånd får tas i anspråk när beslutet har vunnit laga kraft.

Tillsynsmyndigheten ska underrättas om när tillståndet tas i anspråk.

Särskilda upplysningar

Utöver vad som anges i detta beslut är tillståndshavarna skyldiga att följa vad som gäller enligt andra bestämmelser för verksamheten.

Vid byte av verksamhetsutövare ska, enligt 32 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899), detta snarast möjligt meddelas tillsynsmyndigheten av den nye verksamhetsutövaren.

Redogörelse för ärendet

Ansökan med yrkande och åtaganden

Ansökan omfattar som huvudalternativ uppförande och drift av två vindkraftverk på vardera 3 megawatt med en tornhöjd på max 110 meter och en maximal rotordiameter om 100 meter, dock totalhöjden max 150 meter, på del av fastigheten Åsen 5:1 i Hjos kommun. Ansökan omfattar även tillhörande vägar, ledningar i marken samt eventuella transformatorstationer i anslutning till vindkraftverken.

Ärendets handläggning

Samråd om verksamhetens inverkan på omgivningen har skett enligt 6 kap. miljöbalken. Länsstyrelsen har den 5 juni 2008 meddelat att den planerade verksamheten inte kan antas medför betydande miljöpåverkan enligt förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Tillståndsansökan med miljökonsekvensbeskrivning inkom till Länsstyrelsen den 30 juni 2008. Kompletteringar inkom den 9 september 2008.

Ansökan har kungjorts i ortstidningarna och har remitterats till Miljö- och byggnadsnämnden i Hjo kommun. Yttrande har kommit in från nämnden, från Jarl Graf och från Ingvor och Francesco Stagno. I övrigt har inga synpunkter framförts till Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har den 16 december 2008 skrivit ett yttrande med förslag till beslut. Detta har sänts för synpunkter till sökanden och övriga parter. Synpunkter har kommit in från sökanden och från makarna Stagno.

Tidigare prövningar av verksamheten

De planerade vindkraftverken har inte tidigare tillståndsprövats enligt miljöbalken.

Klassificering av verksamheten

Verksamheten klassificeras enligt bilagan till förordning (1998:899), om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd enligt punkt C 40.100, d v s enstaka vindkraftverk eller gruppstation för vindkraft med tre eller flera vindkraft-aggreat, om den sammanlagda uteffekten av mer än 125 kilowatt. Gränsen för tillståndsplikt för vindkraftanläggningar är 25 megawatt eller 1 megawatt uppförda i vattenområde. Denna ansökan är en så kallad frivillig tillståndsansökan.

Sökandens beskrivning av verksamheten

Huvudalternativ

Den planerade anläggningen, huvudalternativet, består av 2 stycken vindkraftverk med en maximal tornhöjd på 110 meter (Märkeffekt: 3 MW per verk) på del av fastigheten Åsén 5:1 i Hjo kommun. Den förhärskande vindriktningen, både när det gäller energiinnehåll och frekvens, kommer från riktningen syd till väst. Anläggning Åsén beräknas årligen producera ungefär 10 000 – 14 000 MWh/år vilket motsvarar förbrukningen av hushållsel till cirka 2 100 villor.

Lokaliseringen

Anläggningsområdet är beläget nästan 1,2 km från Vätterns västra strand, strax norr om Hjo industriområde och cirka 200 meter söder om väg 195 i Hjo kommun. Området består av jordbruksmark cirka 110 m över havsytans nivå, som sluttar ned mot Vättern, cirka 90 meter över havsytans nivå. Anläggningsområdet kallas för "Åsén".

Sökanden har bedömt att området vid Åsén har goda förutsättningar för att uppföra en vindkraftsanläggning. Skälen är bland annat det öppna, blåsiga landskapet, att avstånden till bostäder är tillräckliga för att klara de buller- och skuggnormer som finns för vindkraftsetableringar, samt att området redan idag är påverkat av mänsklig aktivitet vid intilliggande industriområde och riksväg 195.

Riktvärdet för skugga vid boningshus överskrids för två bostäder, men skuggautomatik kan installeras.

Vindkraftverk påverkar landskapsbilden eftersom de på grund av gynn-samma vindförhållanden uppförs i ett öppet landskap. När ett vindkraftverk monteras ner efter sin livslängd återstår endast ett betongfundament under marken samt en väg i anslutning till denna.

Området omfattas av särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten enligt 4 kap miljöbalken och turismen och friluftslivet skall därmed särskilt beaktas. Området är dock jordbruksmark samt ligger mellan väg 195

och industriell verksamhet och bedöms därmed inte beröra turism eller friluftsliv.

Enligt Hjo kommuns Vindkraftsplan är området ett s.k. restriktivt område. Vindkraftsplanen utesluter dock inte en etablering. Sökanden bedömer inte avståndet till industriområdet som något hinder, tvärtom en fördel då området redan är utsatt för buller. Inte heller expansionsmöjligheterna bedöms att blockeras, då vindkraftverken har en livslängd på ca 20-25 år, varefter området kan få andra användningsområden. Dessutom kan vindkraftverk, som är energianläggningar och därmed industriell verksamhet, med fördel placeras inom eller i anslutning till industriområden.

Inga särskilda naturvärden finns i det aktuella området. Etableringsområdet utgörs av god jordbruksmark och anläggningen kommer att göras så att jordbruket påverkas i så liten utsträckning som möjligt.

Huvudalternativet antas medverka till viss miljöpåverkan rörande buller, skuggeffekter och en förändrad landskapsbild. Huvudalternativet anses ha den mest lämpliga utformningen och lokaliseringen och kommer att bidra till en hållbarare utveckling genom att producera 10 000 – 14 000 MWh förnybar el per år.

Alternativ lokalisering

En alternativ lokalisering har utretts för att eventuellt hitta en än lämpligare etableringsplats i närområdet till huvudalternativet. Den alternativa lokaliseringen som valts är ett område ca 1 kilometer öster om huvudalternativet. Lokaliseringen innebär att den bullernorm på 40 dB(A) samt skuggnorm på maximalt 8 skuggtimmar per år klaras för samtliga bostäder i området. Vindkraftverken kommer dock att vindskugga varandra något mer när vinden kommer från syd- sydväst, vilket är bland de mest energirika vindriktningarna. Den alternativa lokaliseringen bedöms därför inte vara lika fördelaktig som huvudalternativet.

Området för den alternativa lokaliseringen ligger inom riksintresse för kulturmiljövård. Även detta gör att huvudalternativet förordas. Placeringen av verken enligt den alternativa placeringen är utanför strandskyddsområdet för Vättern som är 300 meter, det närmsta verket är drygt 400 meter från sjön. Men de hamnar trots allt betydligt närmare sjön än huvudalternativet och kommer att påverka utsikten mot sjön i större grad än huvudalternativet.

Nollalternativet

Om inget vindkraftverk byggs innebär detta att inga fysiska ingrepp görs i den lokala natur- och kulturmiljön. Landskapsbildens förändras inte, på kort sikt förändras inte heller fågel eller djurlivet. Påverkan på boendemiljön uteblir.

Buller

Det buller som vindkraftverken alstrar kommer dels från maskinhus och dels från rotorbladen. På avstånd som överstiger 200 meter hörs normalt inte det mekaniska ljudet utan enbart rotorbladens vindbrus. Av bullerutredningen framgår att samtliga bostäder klarar det rekommenderade riktvärdet på 40 dB(A). Vindkraftverken bedöms därför medföra små konsekvenser på boendemiljön med aspekt på buller.

Skugg effekter

När solen står bakom vindkraftverkens rotor kan växlingarna mellan ljus och skugga uppfattas som störande. Detta inträffar i solsken, på de platser som kan skuggas av vindkraftverket. I praktiken uppstår skugg effekterna på närliggande bostäder när solen står lågt och skugga därmed kastas långt. Detta infaller under vintern på dagen, respektive på morgon/kväll under sommaren. Skuggan blir mer diffus ju längre avståndet är till vindkraftverket.

Ett bostadshus ska inte behöva acceptera mer än 8 timmar skuggtid per år. Skuggberäkningar har gjorts utifrån ett område på 5 x 5 meter (en tänkt uteplats), vid varje bostadshus inom en radie av 1 km kring varje verk. Två av bostäderna runt etableringsområdet i Åsen får en skuggtid som är mer än 8 timmar per år. För att dessa inte ska få mer skugga än vad gränsvärdet tillåter kommer skuggautomatik att installeras för de gällande bostäderna. Med skuggautomatik menas ett dataprogram som känner av hur vindkraftverkets rotor står i förhållande till solen respektive de utsatta boningshusen. Programmet känner av när skuggor kastas mot bostaden och om mer skuggtid än tillåtet inträffar stängs verket av till dess att skuggan inte faller på den aktuella byggnaden

Säkerhetsrisker

Vindkraftverk kan utgöra en säkerhetsrisk. Brand kan uppstå i en generator eller transformator, rotorbladen kan lossna eller släppa is. Vindkraftverken är placerade på åkermark där människor sällan vistas. Övervakning och regelbunden service gör dock sannolikheten för olyckor liten. Risker för skador till följd av haverier, isbildning etc. bedöms som liten.

Landskapsbild

Placeringen av vindkraftverk ska på grund av vindförhållandena helst ske i öppna landskap. För att lättare beskriva området och dess utseende har foton tagits. Vindkraftverken som är aktuella är gråvita i färgen och roterar med ett lägre varvtal vid svag vind, vilket är en viktig egenskap för att minska verkens landskapspåverkan då ett lägre rotorvarvtal ger ett lugnare intryck.

Naturmiljö

Etableringens närområde är ett produktivt jordbrukslandskap med därtill hörande fågelarter. Riskerna för att vindkraftverk ska medföra störningar av fågellivet är av två slag, dels att de kolliderar med vindkraftverk, dels att de skräms bort. Vid de platser som har studerats i olika länder visar undersökningarna att risken för att fåglar kolliderar med vindkraftverk i allmänhet

är mycket liten. Ett flertal studier pekar på att vindkraftverk har liten inverkan på häckningen. Vissa arter kan störas men tycks flytta sina häckningsplatser till ett annat område, förutsatt att andra lämpliga häckningsplatser finns. Fåglar som rastar och söker föda tycks vara relativt opåverkade av vindkraftverk.

Etableringen görs på åkermark utan känd skyddsvärd flora.

Etableringsplatsen med fundament och tillfartsvägar kommer i dagsläget inte att beröra eller störa något vattendrag.

Kulturvärden

Området består huvudsakligen av jordbruksbygd och här finns inga kända kultur- eller kulturhistoriskt värdefulla platser i närområdet som störs av en etablering.

Övrigt

Luftfartsverket har inget funnit några hinder mot uppförande av två vindkraftverk på fastigheten Åsen 5:1, Hjo kommun. TELE2, Telenor, Telia Sonera och Teracom har inget att erinra mot föreslagen placering. Försvarsmakten har inget att erinra mot uppförande av vindkraftverken. Arrendeavtal har tecknats med markägarna.

Yttranden

Jarl Graf och Ingvor och Francesco Stagno har anfört bl.a.följande

Stagno anser att samrådsförfarandet har varit bristfälligt och att samrådsredogörelsen inte ger en riktig bild över hur många som är emot uppförandet av vindkraftverken. Många har överklagat beslutet om bygglov för vindkraftverken.

De anser att lokaliseringen är olämplig då etableringsområdet gränsar till ett bostadsområde, där en stor del av Hjos befolkning bor, samt ett fritidsområde som ligger i nära anslutning till bostadsområdet. Enligt Hjo kommuns vindkraftsplan ska inga vindkraftverk placeras inom s.k. restriktivt område.

Stagno anser även att vindkraftverken kommer att störa den vackra vy vid infarten till Hjo, där man ser hela staden samt Vättern.

Miljö- och bygglovsnämnden i Hjo kommun har anfört följande

Nämnden anser att som gränsvärde för buller från vindkraftverken får 40 dB(A) ekvivalent ljudnivå inte överskridas vid bostäder.

Sökandes bemötande

Granninformation hölls den 3 maj 2007 och MKB:n presenterades vid ett allmänt samråd den 4 februari 2008. Till båda dessa mötet kallades intresserade via annonser i Hjo Tidning.

Avståndet mellan det närmaste vindkraftverket och fritidsområdet vid Sanna är ca 400 m och ljudnivån tangerar 40 dB(A)-linjen, vilket torde överensstämma med gällande rättspraxis. Utöver detta, ligger det aktuella fritidsområdet mellan Hjos norra infart och industriområdet. Mellan industriområdet och fritidsområdet ligger dessutom den stora infarten till hela industriområdet. Dessutom ligger hela fritidsområdet vid Sanna ovanpå Hjo kommuns gamla, numera övertäckta soptipp. Detta tar inte bort funktionen som fritidsområde men ändå återspeglar vilken typ av fritidsområde det handlar om, ett område som i nutid återskapats på bästa sätt men aldrig kan få statusen som ett av människan opåverkad miljö.

Länsstyrelsens yttrande med förslag till beslut

Vindkraften i Sverige

Enligt av riksdagen antagna planeringsmål ska vindkraften i Sverige byggas ut eftersom den anses utgöra en viktig del i samhällets strävan mot en hållbar utveckling. Det antagna planeringsmålet är att Sverige år 2015 ska ha en årlig produktionskapacitet från vindkraft på 10 TWh. I propositionen, Förnybar el med gröna certifikat (prop. 2005/06:154) föreslog regeringen att ambitionsnivån för elproduktion från förnyelsebar energi skulle sättas till 17 TWh t.o.m. år 2016, vilket förutsätter en omfattande utbyggnad av vindkraft, såväl storskalig som småskalig och både till havs och på land. Det kan vidare nämnas att Energimyndigheten under 2008 i en rapport presenterat ett förslag till ett nytt planeringsmål för vindkraft år 2020. Förslaget innebär att det ska vara möjligt att producera 30 TWh el från vindkraft varav 20 TWh från landbaserad vindkraft och 10 TWh från havsbaserad vindkraft. Beroende på vindkraftverkens storlek och i vilka vindlägen de placeras, byggs 3 000-6 000 vindkraftverk vilket ska jämföras med dagens ca 800 vindkraftverk.

Det kan alltså konstateras att vindbruk är ett angeläget allmänt intresse.

Om vindkraften ska byggas ut i den omfattning som nu nämnts innebär detta att ett stort antal vindkraftverk kommer att lokaliseras på skilda platser i landet. Nyttan av en enskild vindkraftsetablering måste dock vägas mot de skador och olägenheter som etableringen medför för motstående enskilda och allmänna intressen.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen är tillräcklig i förhållande till de krav som ställs i 6 kap. miljöbalken.

Lokaliseringen

För vindkraftverk liksom för annan miljöfarlig verksamhet gäller att valet av plats ska prövas mot lokaliseringsregeln i 2 kap 6 § miljöbalken. Där anges att för miljöfarlig verksamhet ska väljas en plats som är lämplig med hänsyn

till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bestämmelsen ska läsas mot bakgrund av miljöbalkens portalparagraf 1 kap 1 § som anger att balken ska tillämpas så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning främjas. Vidare gäller balkens grundläggande hushållningsbestämmelser i 3 kap 1 § där det föreskrivs att mark och vattenområden ska användas för de ändamål för vilka området är bäst lämpat med hänsyn till beskaffenhet och läge och föreliggande behov. Företråde ska ges en sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Det är ofrånkomligt att vindkraftverk medför påtagliga förändringar i landskapsbilden. Vindkraftverk ger upphov till störningar genom buller och skuggbildning. Dessa olägenheter måste dock ställas mot samhällets behov av förnyelsebar energi.

De kommunala planerna för den framtida markanvändningen har också betydelse för tillståndsprövningen eftersom vindkraftverk påverkar möjligheten till bebyggelse av den omgivande marken. Det finns ingen detaljplan för området. I Hjo kommuns vindkraftsplan antagen 2006-12-18, som är en fördjupning av översiktsplanen, är etableringsområdet Åsen angivet som restriktivt område. Planen har vägt samman riksintressen, de geografiska bestämmelserna enligt 4 kap. 2 § i miljöbalken, naturvård och kulturmiljö, övriga naturintressen, landskapsbilden, rekreationsområden och stora tysta områden. För etableringsområdet Åsen är endast de geografiska bestämmelserna i 4 kap. 2 § MB (Vättern med öar och strandområden: riksintresse för turism och fritidsliv) tillämpliga. Översiktsplanen pekar även ut området som ett strategiskt område för tätortsutveckling, och detta intresse har företråde framför riksintresset (4 kap. 1 § andra stycket MB). Härutöver är det viktigt att ha i åtanke att vindkraftsplanen (och översiktsplanen) inte är rättsligt bindande utan endast vägledande. Alltså finns ingen skyldighet att följa vindkraftsplanen även om den utgör ett viktigt underlag för prövningen. För övrigt kan planen inte läsas på så sätt att det är helt uteslutet med en vindkraftsetablering på Åsen. Restriktivitet innebär inte att ett förbud råder. Under givna förhållanden måste bedömning av etableringens lämplighet ske i varje enskilt fall. Miljö- och bygglovnämnden i Hjo kommun har i detta fall funnit att etableringen är acceptabel och beviljat bygglov för vindkraftverken. Beslutet om bygglov har överklagats till länsstyrelsen av ett stort antal närboende.

Miljö- och bygglovnämnden i Hjo kommun anser att som gränsvärde för buller från vindkraftverken får 40 dB(A) ekvivalent ljudnivå inte överskridas vid bostäder. Nämnden får därmed anses även ha tillstyrkt denna ansökan om tillstånd enligt 9 kap miljöbalken. Nämndens beslut var inte enhälligt.

Länsstyrelsen anser att intrånget i kulturmiljön och naturmiljön inte är större än att det får godtas. Området berörs inte av några naturreservat eller Natura 2000 områden.

Störningar genom buller och skuggbildning vid bostäder i omgivningen är inte större än att de kan komma ned till nivåer som får godtas.

Under förutsättning att nödvändig försiktighet tillämpas vid byggnation och anläggande av väg, fundament m.m. bedömer Länsstyrelsen att verksamheten inte innebär risk för påtaglig skada på kulturmiljö, naturvård eller annat ändamål. Med hänsyn till kraven på en lämplig lokalisering finns det därför inga hinder för tillstånd enligt 9 kap miljöbalken till verksamheten enligt bolagets huvudalternativ.

Motivering av villkor

Buller

Enligt etablerad rättspraxis ska en ekvivalent ljudnivå om 40 dB(A) gälla som villkor utomhus vid närliggande bostäder, oavsett vilken tid på dygnet som störningen uppkommer. Utförda beräkningar visar att bullernivån 40 dB(A) inte kommer att överskridas vid närliggande bostäder.

Skugga

I enlighet med gällande praxis anser Länsstyrelsen att skuggorna ska begränsas till maximalt åtta faktiska skuggtimmar per år. Skuggtider infaller vid vissa fastigheter på tider som man vanligtvis vistas ute och Länsstyrelsen anser därför att det finns skäl att dessutom begränsa tiden till maximalt 30 minuter per dygn. Det område som utgör utgångspunkt för bedömningen av skuggeffekten är det område som används så intensivt att det är att betrakta som störningskänslig plats, vilket bland annat är tomt med bostads- och fritidshus. Vid bedömningen beaktas i första hand störningar i och omkring bostadsbebyggelse med tillhörande uteplatser och andra ytor för rekreation, lek och liknande. Vad som avses med störningskänslig plats har prövats av Miljööverdomstolen bl. a genom dom den 30 mars 2005 (M 1305-04). Domstolen har kommit fram till att en tomt på 1230 m³ i sin helhet kan utgöra störningskänslig plats. På större fastigheter kan en befintlig uteplats eller ett område på 5x5 meter intill ett bostadshus utgöra en sådan plats.

Återställande

Verksamheten ska anses som nedlagd om elproduktion inte har bedrivits under ett år och en anmälan ska då göras till tillsynsmyndigheten. Senast två år efter att elproduktionen har upphört ska vindkraftverken, maskinhus, transformatorer, ledningar och annan utrustning ha avlägsnats. Fundamenten och platserna för vindkraftverken ska ha anpassats till omgivande naturmiljö. Åtgärderna ska utföras i samråd med markägaren och tillsynsmyndigheten.

Övrigt

De övriga villkoren i beslutet har bestämts enligt vad som vanligen gäller för branschen.

Inkomna synpunkter på Länsstyrelsens yttrande

Sökanden påpekar att ansökan avser två vindkraftverk med en navhöjd av högst 110 meter per verk och med en totalhöjd på högst 160 meter per verk. Tillståndsmeningen bör ändras så att en navhöjd på 110 meter tillåts i stället för 100 meter som anges i beslutsförslaget. Ändringen kan medge att effektivare vindkraftverk kan uppföras. Sökanden hänvisar även till Luftfartsverkets föreskrifter (LFS 2008:47) om föreskrifter och allmänna råd om markeringar av byggnader, master och andra föremål. Enligt dessa ska vindkraftverk som inklusive rotorn i dess högsta läge har en höjd av 150 meter eller mera markeras med blinkande högintensivt ljus, se 13 §. Om det finns samlad bostadsbebyggelse inom en radie av 5 km från vindkraftverken ska ljuset avskärmas så att ljusstrålen inte träffar markytan på närmare avstånd än 5 km från vindkraftverket, se 32 §. Sökanden står fast vid uppfattningen från samråden att man ska undvika högintensivt sken om det finns anledning misstänka att det skulle kunna störa grannarna. Bolaget önskar fortfarande ha kvar möjligheten att bygga vindkraftverk med en totalhöjd överskridande 150 m utifrån vad man framfört, Luftfartsverkets föreskrifter och avgivna löften.

Ingvor och Francesco Stagno anför följande. Att politikerna under en mandattid går emot en av kommunalfullmäktige fastställd plan efter endast ett år är mycket bestickande. Det framgår tydligt av Hjo kommuns vindkraftsplan att vindkraftverk inte skall placeras närmre detaljplanerade områden än 1000 meter. Översiktsplanen och därtill hörande planer ska kommuninnevånarna kunna lita på, särskilt om de nyligen är fastställda. Normalt sett ska miljö- och byggnadsnämnden inte gå emot en sådan plan. Det märkliga är att nämnden först beviljat bygglov och sedan ångrat sig. Att dessutom sätta ett av verken endast 400 meter från Sanna fritidsområde med en ljudnivå 40 dB och därutöver hävda att fritidsområdet ligger ovanpå Hjo kommuns gamla soptipp är mycket märkligt. Det är över 30 år sedan Sanna fritidsområde var en soptipp. Idag är det ett rekreationsområde och ingenting annat. Det industriområde som nämns är ett s.k. tyst industriområde. Sökanden anger att området är jordbruksmark som ligger emellan väg 195 och industriell verksamhet och därför inte kommer att beröra turism eller friluftsliv. Detta är helt fel. Turism och friluftsliv kommer i allra högsta grad att påverkas av vindkraftverken eftersom de kommer att stå alldeles för nära stadskärnan.

Skälen för miljöprövningsdelegationens beslut

Miljöprövningsdelegationen har ingen annan uppfattning av betydelsen av vindkraftplanen än vad som framgår av länsstyrelsens förslag till beslut. De synpunkter som framförts till delegationen med anledning av beslutsförslaget ger därför inte anledning att ändra tillståndet eller villkoren.

Miljöprövningsdelegationen anser i likhet med Länsstyrelsen att de av bolaget gjorda åtagandena och de villkor som finns i detta beslut utgör tillräckliga försiktighetsmått för att tillstånd ska kunna lämnas för verksam-

heten mot bakgrund av miljöbalkens mål i 1 kap. 1§ och de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

Tillståndet bör enligt sökandens påpekande ändras så att navhöjden för vindkraftverken får uppgå till högst 110 meter. En mindre ändring bör även göras i villkor 2 om buller från verken så att formuleringen bättre överensstämmer med ny praxis.

Överklagande och beslut om kungörelsedelgivning, se bilaga, formulär nr O25.

Ärendet har beretts av Therese Byström och Jörgen Hammarström, miljöskydds-enheten, som varit beslutande i Länsstyrelsens yttrande. I den slutliga handläggningen av Länsstyrelsens yttrande har även Kristina Höök Patriksson naturvårds-enheten, Lisa Ragnarsson kulturmiljö-enheten och Jens Rasmussen samhällsbyggnads-enheten deltagit.

Miljöprövningsdelegationens beslut har fattats av ordföranden Magnus Sandström och miljö-sakkunnig Jan Olofsson.

Magnus Sandström

Jan Olofsson

Bilaga

Hur man överklagar till miljödomstol

Kopia till

Naturvårdsverket
Miljö- och bygglovnämnden i Hjo kommun
Ingvor Stagno, Styrmansvägen 13, 544 33 Hjo
Kommunkansliet i Hjo kommun
MPD (ordförande, sakkunnig)
TB
Expeditionen

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I MILJÖMÅL

Den som vill överklaga miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Svea Hovrätt, Miljööverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till miljödomstolen och måste ha kommit in till miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Miljööverdomstolen meddelar **prövningstillstånd**. Miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas,
2. anledning förekommer till ändring i det slut som miljödomstolen har kommit till, eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står miljödomstolens avgörande fast. Det är därför

viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av miljödomstolens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende miljödomstolens dom enligt klagandens mening är oriktig,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Om klaganden anlitar ombud ska ombudet sända in fullmakt i original samt uppge namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar lämnas av miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.